

DEBATT

aftenposten.no/meninger

Skriv kortest mulig. Vi forbeholder oss retten til å forkorte. Innlegg som er sendt til flere aviser, trykkes ikke. Oppgi navn, adresse og telefon på dagtid. Aften returnerer ikke artikler som blir sendt oss på papir.

Hovedinnlegg: 5000 tegn inkl. mellomrom
Debattinnlegg: 1000-1500 tegn inkl. mellomrom
Kortinnlegg: 500-750 tegn inkl. mellomrom

Knut Olav Amås
Kultur- og
debatredaktør

Skriv til: Aftenposten, Debattredaksjonen, Postboks 1, 0051 Oslo • Faks: 22 86 40 89 • E-post: debatt@aftenposten.no

Salting dreper. Kastanjene blomstrer ikke lenger i Bygdøy allé, de visner. Aldri har tilstanden til alleen vært så dårlig som den er i år.

Kastanjene visner i Bygdøy allé

Av Rainer Stange, professor i landskapsarkitektur, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo.

Gatetrær. Årsaken er omfattende salting i vinter, minst to kg salt pr. meter, som har medført fatale saltskader; trærne får ikke tatt til seg næring og tørker. Alleen består av 250 trær i en 1,5 km lang allé som i løpet av de neste ti årene vil dø, dersom ikke den harde og vedvarende saltingen fra samferdselsetaten, Oslo kommune, stopper.

Vidar Lundstrøm fra organisasjonen Treets Venner skriver at 134 stykker er bladløse, nesten bladløse, svekkede eller sterkt svekkede trær. Det vil si at over halvparten av alle, Oslos ikon og den mest kjente alleen i Norge, er døende. Kastanjeblomstringen har begeistret folk i mer enn et århundre, siden den ble plantet på 1890-tallet. Mens kastanjene visner i 2010 vil Jens Book-Jenssens slager fra 1950-tallet «Når kastanjene blomstrer i Bygdø allé» stå igjen.

Gateplantingenes århundre
Hestekastanjene i Bygdøy allé er tidstypisk fra de store plantingene av gatetrær som ble gjennomført med stor iver under byutvidelsene på siste av halvdel av 1800-tallet. Det ble for eksempel plantet 113 000 gatetrær på de brede fortauene langs 236 km nye parisiske «promenader». Målet var å bringe det grønne til hver leilighet, slik at man slapp å gå flere hundre meter til parken eller reise flere kilometer til byskogene utenfor byen.

I dag er det plantet over 400 000 gatetrær fordelt på 120 arter i den tette murbyen i Paris. Det er nesten gatetrær i alle de 6000 gatene i Paris.

Bygdøy allé består av 250 trær som i løpet av de neste ti årene vil dø dersom ikke den harde og vedvarende saltingen stopper, skriver Rainer Stange.

FOTO: HEIDI ANNE JOHNSEN

Gatetrær gir bedre miljø

Trær forvandler CO₂ til luft. Gatetrærne absorberer svevestøv fra asfalt, som er skadelig for våre lunger. Ved riktig bruk av bytrær reduseres klimatiske ulemper som kastevind fra høye bygninger.

Det er høyere gjennomsnittstemperatur under trekronene på en natt med stor utstråling og trærne selv produserer varme. Det grønne demper heten på de harde og minerale flatene på bygninger og gater inni byen, som gjør at det trengs mindre energi til å kjøle ned bygninger. Trekronene demper middagsheten i gaterommet. Det må imidlertid brukes trær med lett løvverk for å skape den ettertraktede blondeskyggen.

Arter med sammensatte blad eller trær med lyst løvverk gir en frisk skygge og henter lyset ned i gaterommet. Den store

bebyggelsen og det brede gatetverrsnittet de nye riksgatene i Bjørvika, i Dronning Eufemias gate og Håkon 5.s gate, skal bli parkgater med planting av mer enn 600 gatetrær fordelt på 100 ulike arter og sorter med en slik frisk blondeskygge.

Grønn kulturarv

Gatetrærne er en del av vår grønne kulturarv, men de er ikke gitt nok oppmerksomhet i de norske byene. Mens naturen rundt de norske byene er preget av grønne marker og skoger, er gatene som regel preget av grå asfalt, treløse, kalde og tørre. Allétrærne er hugget og ikke erstattet av nye.

I prosjektet «Fra veikryss til europeisk byplass» på Carl Berners plass i Oslo, er det tidligere veianlegget bygget om til en stor, femarmet byplass med nyoppustede gater. Her

er det i høst plantet over 200 nye gatetrær på nye og utvidede fortauer og i midtrabatter, for å danne en sammenhengende og oppsiktsvekkende grønne strukturer i gaterommene. De nyplantede trærne danner en grønn gardin mellom butikkvinduene, beboernes leiligheter og det pulserende bylivet. Trikken og busser er gitt hedersplassen i egen grønn trasé med trikketrær av smale søyleleik for ikke å forstyrre trafikken.

Den norske byen

Flere av de norske storbyene opplever ny vekst. For eksempel passerer befolkningen i år én million innbyggere i de 14 kommunene som danner

«tettstedet» Oslo. Befolkningsøkningen er på 20 000 i året i Oslo-Akershus, noe som gir et høyt tall om fem, ti og 20 år.

Ved byutvidelser bør det plantes trær i alle gater. Det bør settes av nok plass i de nye gaterommene til at gatetrærne får god utvikling. Fortauene må minst være fire meter brede, helst fem, for å få til en frodighet i byrommene, slik som det gjøres i den nye byen som vokser ut fra kjøpesenteret på Sartor, Straume i Fjell kommune utenfor Bergen. Her er alle gatene tegnet med et gatesnitt på 20 til 25 m for å få plass til sammenhengende alleer.

Frihetstrær

Etter den franske revolusjonen i 1789 ble det plantet mange frihetstrær i Frankrike; «L'arbre de la liberté», «frihetstre». I Norge ble det i 1914 plantet mange trær i samme ånd i forbindelse med 100-årsjubileum for norsk grunnlov, for eksempel rundt forsamlingslokale og skolestuene omkring på bygdene. Ofte var dette bjørk, som representerte det norske, hardføre og rene, som med sin hvite, oppsiktsvekkende bark representerer vårens komme, vår nasjonaldag og lyser opp over hele landet.

Jubileumstrær 2014

I 2014 er det 200-årsjubileum for den norske grunnloven, omtrent samtidig som vi blir fem millioner innbyggere og vi passerer bynummer 100 i Norge. I den forbindelse er det en gylden anledning å ta opp og fornye denne tradisjonen med å plante nye trær i våre offentlige byrom.

Jeg lanserer herved:

«100 000 gatetrær for 2014!»

«Jeg lanserer herved:
100 000 gatetrær for 2014!»